

Олійник Анатолій Михайлович,
Одеський державний екологічний університет, м.Одеса

**ВИЩА ОСВІТА ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ
МАЙБУТНЬОГО СТУДЕНТА**

С позиции автора в статье рассматриваются некоторые ценностные аспекты отношения современной молодежи к высшему образованию и к своему будущему после окончания высшего учебного заведения.

Постановка проблеми. Інтерес до ціннісних основ окремої особистості завжди зростає у кризові, переломні моменти історії людства, необхідність осмислення яких закономірно вимагало звернення до проблеми етичних цінностей. Кардинальні зміни які відбулися за останні десятиліття в українському суспільстві зажадали переоцінки багатьох фундаментальних цінностей. Соціальні зміни, що зумовили необхідність прийняття кожним членом суспільства відповідальності за свою долю, призвели до поступового утвердження в суспільній свідомості нової системи ціннісних орієнтацій. Входячі в суспільне життя молоді люди, вже не пов'язані з колишніми цінностями, і тому, не повною мірою сприйняли і цінності вільного демократичного суспільства. У зв'язку з цим особливого значення набуває процес ціннісного самовизначення у вищому навчальному закладі, формування системи ціннісних орієнтацій, що мають, головним чином, гуманістичну спрямованість, яка особливо необхідна для успішної її реалізації випускником екологічного вузу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз філософської, соціально-психологічної літератури дає підставу розглядати ціннісні

орієнтації як систему еталонів, ціннісних уявлень, прагнень, цілей, інтересів та інших психічних реальностей, що відображають спрямованість свідомості та діяльності. Цінності виступають однією з підстав ціннісних орієнтації особистості. Якщо людина зорієнтована на добро в душі і поведінку, то тим самим він виключає зі своїх ціннісних орієнтації зло. Ціннісні орієнтації характеризують, з одного боку, зв'язок людини з його життям у суспільстві, його потреби та інтереси, а з іншого боку, з життям людини в культурі, його стратегічні цілі, ідеали, сенс життя. Це означає, що вони характеризують індивідуальне духовно-культурне буття сутності людини.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Поява поняття «ціннісна орієнтація» було пов'язане з розробкою теорії цінностей у 60-ті роки, а ще раніше, у 50-х роках, розробкою в літературі теорії мотивації. С.А.Рубінштейн висловлював думку про необхідність такого поняття, яке означає стійке ставлення особистості до різного роду зовнішніх ситуацій, в основному однорідним. Так як мотиви розуміються як стійкі тимчасові стану, що складають собою реакцію людини саме на конкретну життєву ситуацію, то наділення мотиву якістю стійкості і здатністю до узагальнення дозволило говорити про нові моменти в змісті цього поняття [6, 208]. Ціннісні орієнтації розглядаються як «найважливіші елементи структури особистості» і які закріплені життєвим досвідом індивіда, всією сукупністю його переживань і обмежують значиме, суттєве для даного індивіда від незначущого, несуттєвого [6, 210]. Важливо підкреслити, що ціннісні орієнтації відносяться до числа таких загальнонаукових понять, гносеологічне значення яких особливо важливе для педагогіки. На думку соціологів, включення

ціннісних орієнтації в структуру особистості дозволяє відкрити найбільш загальні соціальні детермінанти мотивації поведінки, витoki якої варто шукати в соціально - економічній природі суспільства, його моралі, ідеології, культурі, в якій формувалася соціальна індивідуальність (В. А. Ядов). У праці Б.Г. Ананьєва «Человек как предмет познания» ціннісні орієнтації характеризуються як спрямованість особистості на ті чи інші цінності: зв'язок зі світом людських цінностей і їх приналежність не просто до свідомості, а і до поведінки особистості, їх практично дієвий характер [1, 53]. Людина, наповнюючи сенсом навколишній світ, освоюючи, його, щоразу додає йому новий, ціннісно-смісловий вимір. У зв'язку з тим, що ціннісні орієнтації є компонентом не тільки свідомості, але і поведінки, вибірковість аж ніяк не обмежується раціональною перевагою або вибором тієї чи іншої цінності. Вона повинна стати надбанням духовного життя індивіда, перетворитися в його особисті переконання. Ціннісні орієнтації людини динамічні: вони змінюються з віком, у міру накопичення досвіду, отримання освіти і т.д. За словами С. А. Рубінштейна «история становления личности может быть понята как история актуализации одних ценностей и ниспровержения других» [6, 370].

У недавньому минулому успіх виховання молоді оцінювався за єдиним критерієм, пов'язаному з оцінкою того, наскільки вдалося старшому поколінню передати дітям накопичений досвід, знання і цінності. Сьогодні цього недостатньо. Дійсно, молодому поколінню доведеться жити в новому інформаційно розвиненому просторі. Мабуть і завдання вищої школи полягає в тому, щоб не тільки передати досвід, але й виховати у сучасній молоді самостійність, ініціативу, професіоналізм і соціальну відповідальність. Молоді люди

сьогодні є не лише об'єктом виховання, але і суб'єктом соціальної дії, що в свою чергу, вимагає принципово нового підходу до проблеми її соціалізації. Одним з таких важливих місць в структурі українського суспільства стає вищий навчальний заклад.

Бажання стати студентом Вищого навчального закладу розпочинається значно раніше, ніж студентське життя. Психологи постійно фіксують розвинене прагнення стати студентом у життєвих планах молоді, яка закінчує середню школу. Звичайно, життя вносить поправки в ці плани (мається на увазі результати незалежного зовнішнього тестування). І все ж таки, це свідчить про те, що домінуючою орієнтацією є орієнтація на розумову працю і пов'язане з цим прагнення отримати вищу освіту. Сьогодні для молоді отримати вищу освіту є великою не тільки соціальною, моральною а й психологічною цінністю.

Для студентів роки навчання є не тільки один з найважливіших періодів їхнього життя а і час отримання вищої освіти, придбання професійної кваліфікації, етап узгодження своїх бажань, можливостей, орієнтацій з умовами та вимогами з боку суспільства.

Прагнучи якісно завершити навчання у ВУЗІ майбутній випускник усвідомлює, що тільки через професіоналізм він може досягти свого місця у суспільстві, про яке він мріяв, стати корисною для суспільства людиною. Тому для кожного вищого навчального закладу важливим питанням є питання якісного набору абітурієнтів здатних отримати знання вищої школи.

Вибір майбутньої професії для кожної молодої людини завжди індивідуальний, людина шукає себе у суспільстві, вона прагне самовизначитися.

Професійне самовизначення студентів нашого університету базується на системі життєвих принципів, які визначає для себе випускник і які впливають на його діяльність і життєву ситуацію.

Висновки. Таким чином, ціннісні орієнтації являють собою особливе і специфічне утворення. Неможливо уявити собі орієнтацію особистості на ту чи іншу цінність як якесь ізольоване утворення яке не враховує її пріоритетність, суб'єктивну важливість щодо інших цінностей.

Людина, наповнюючи сенсом навколишній світ, освоюючи його, щоразу додає йому новий, ціннісно-смісловий вимір, щоразу ніби заново породжує його і тим самим породжує себе, знаходячи себе в цьому людському світі.

Список літератури:

1. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания.- Л., 1969.
2. Бургін М.С. Аксиологічні аспекти наукових теорій.- Київ, 1991.
3. Здравомыслов А.Г. Ядов В.А. Отношение к труду и ценностные ориентации личности. // Социология в СССР. С., Т.2.1996.
4. Івн О. О. Цінності та розуміння // Питання філософії. № 8. 1987.
5. Каган М.С. Філософська теорія цінностей. СПб., 1997.
6. Рубинштейн С.А. Проблемы общей психологии.-М.,1973.
7. Петрушенко В.Л. Філософія: Курс лекцій. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів 3-4 рівнів акредитації.- Львів: «Магнолія Плюс», ізд.В.М.Піча, 2004.- 528 с.
8. Куліченко В.В., Черниш А.М. Філософія: Підручник для вищих навчальних закладів.- Тернопіль: Підручники і посібники, 2008.-576 с.